

13.8.2025

ÄÄNEKOSKI

Sirkkaharjun asemakaavan muutos ja laajennus arkeologinen inventointi 2025

Tilaaaja:
Sweco Finland Oy /
Äänekosken kaupunki

Toteuttaja:
Heilu Oy

ÄÄNEKOSKI SIRKKAHARJU

Asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2025

Tiivistelmä

Keski-Suomen Äänekoskella inventoitiin Sirkkaharjun asemakaavan muutos ja laajennusalueella kesällä 2025. Hankeen maastotyöt tehtiin toukokuussa 2025 ja raportti työstä laadittiin myöhemmin kesällä. Alue tarkastettiin kokonaisuudessaan muinaisjäännösten varalta. Alueelta paikannettiin yksi hiilimiilukohde alueen eteläosasta.

Arkistotiedot

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy FM Kalle Luoto
Kenttätöaika:	21.-22.5.2025
Tutkimusten rahoittaja:	Äänekosken kaupunki
Lähialueen aikaisemmat tutkimukset:	Ei aikaisempia tutkimuksia
Taustakartat	Maanmittauslaitoksen karttakuvapalvelusta (WMTS) 3/2025, ellei toisin mainita. Käytetty koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000.

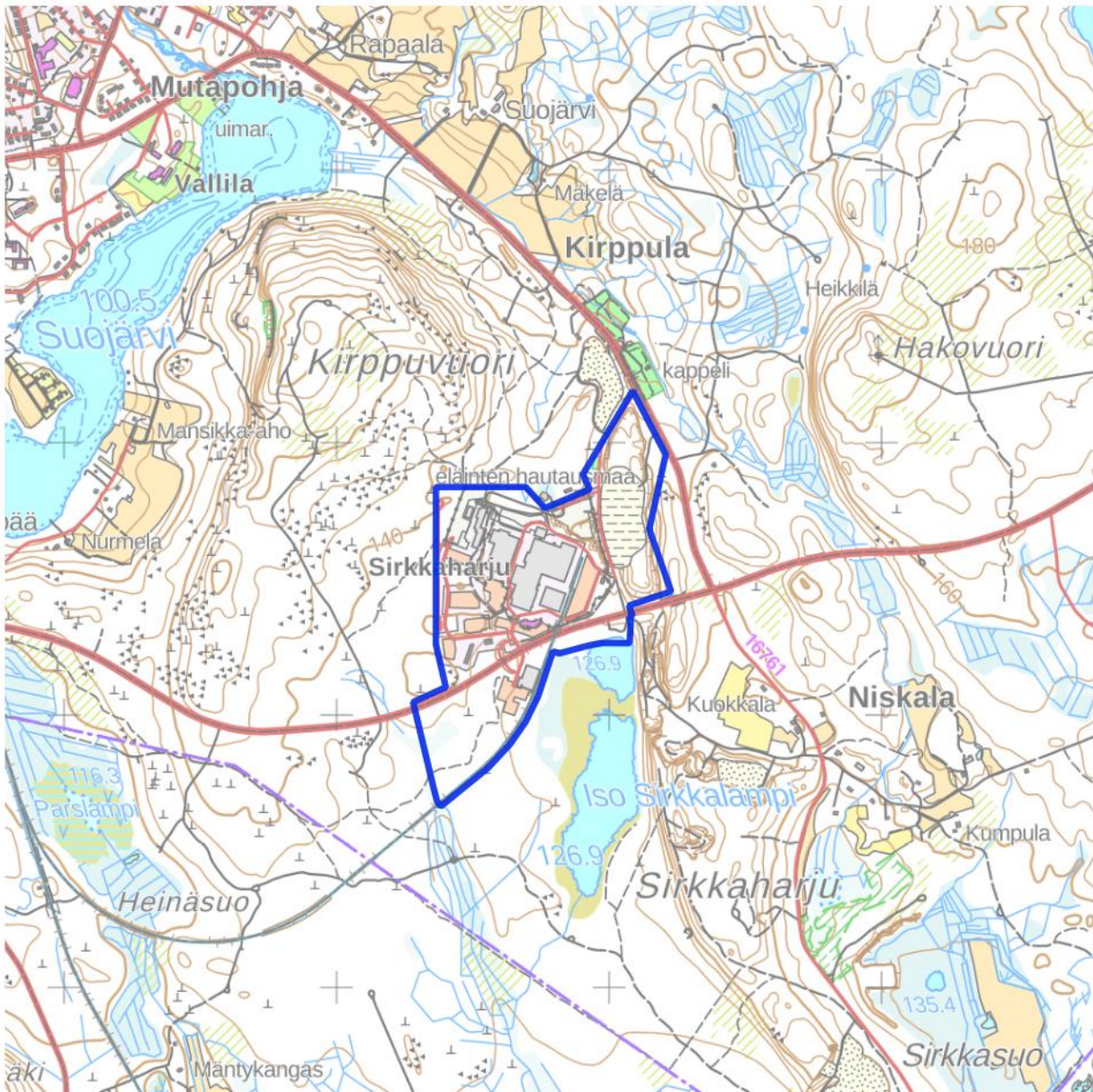
Raportin kuvat: Kalle Luoto

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Alueen lähtötietoja.....	4
3. Arkeologinen inventointi	11
3.1. Esityöt	11
3.2. Maastotyöt ja raportointi.....	12
3.3. Havainnot.....	12
4. Kohteet.....	13
Kiinteät muinaisjäännökset	13
1. Lehtivehmas.....	14
5. Yhteenveto	17
Lähteet.....	18

1. Johdanto

Keski-Suomen alueellinen vastuumuseo on antanut hankkeesta lausunnon 28.1.2025 (D/4637/11.05.00.04/2024), jossa se edellytti kaava-alueen arkeologista inventointia. Sirkkaharjun alue on kuulunut entiseen Suolahteen, jonka osalta muinaisjäännösinventoinnit puuttuvat lähes kokonaan. Maanmittauslaitoksen rinnevarjosteissa on alueella havaittavissa mahdollinen hiilimiilu, joka inventoinnin yhteydessä tarkastettiin. Sen lisäksi koko muu alue inventoitiin mahdollisten muiden muinaisjäännösten varalta.

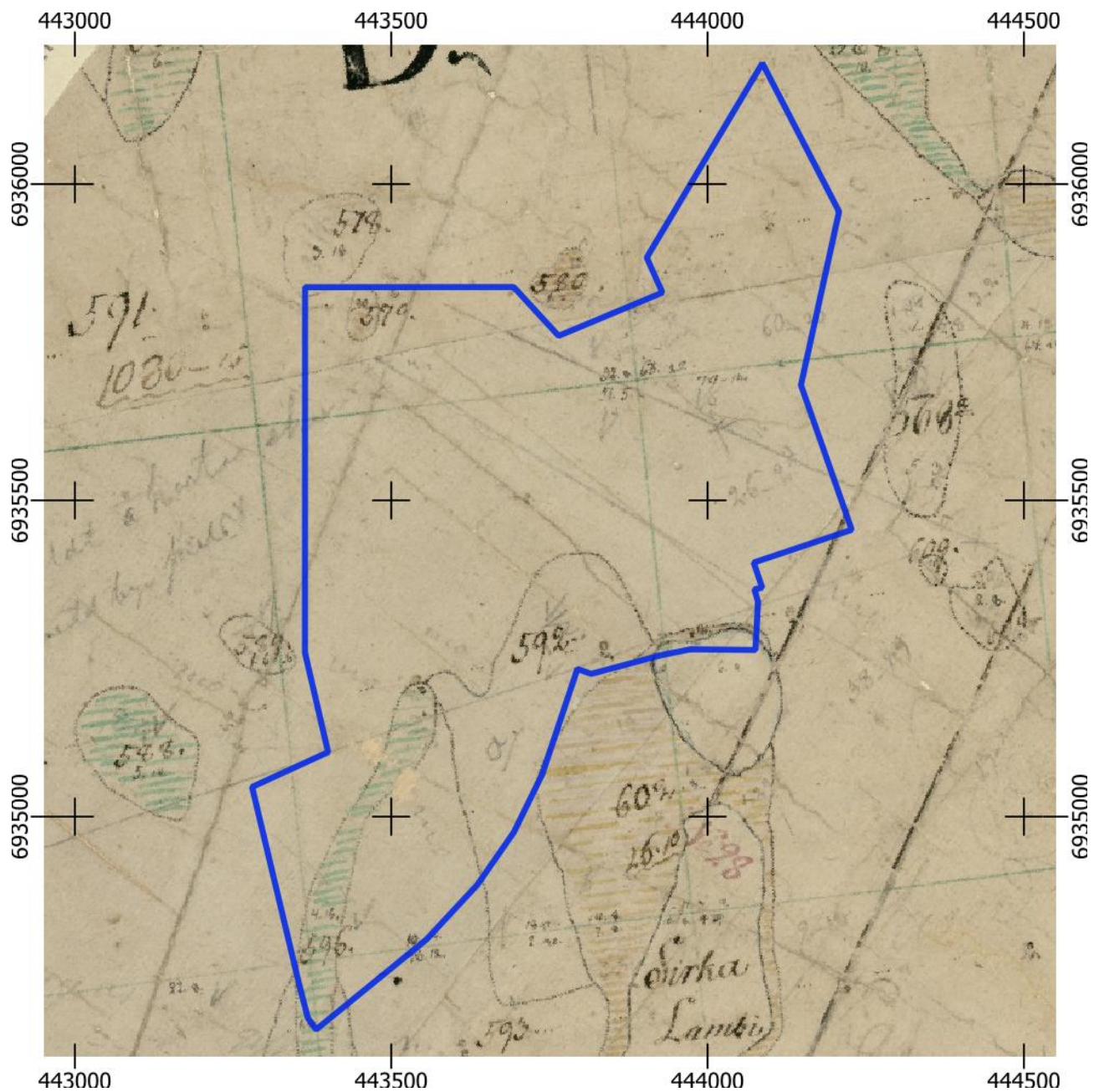
Kartta 1. Inventoitavan alueen raja-
us sinisellä.

2. Alueen lähtötietoja

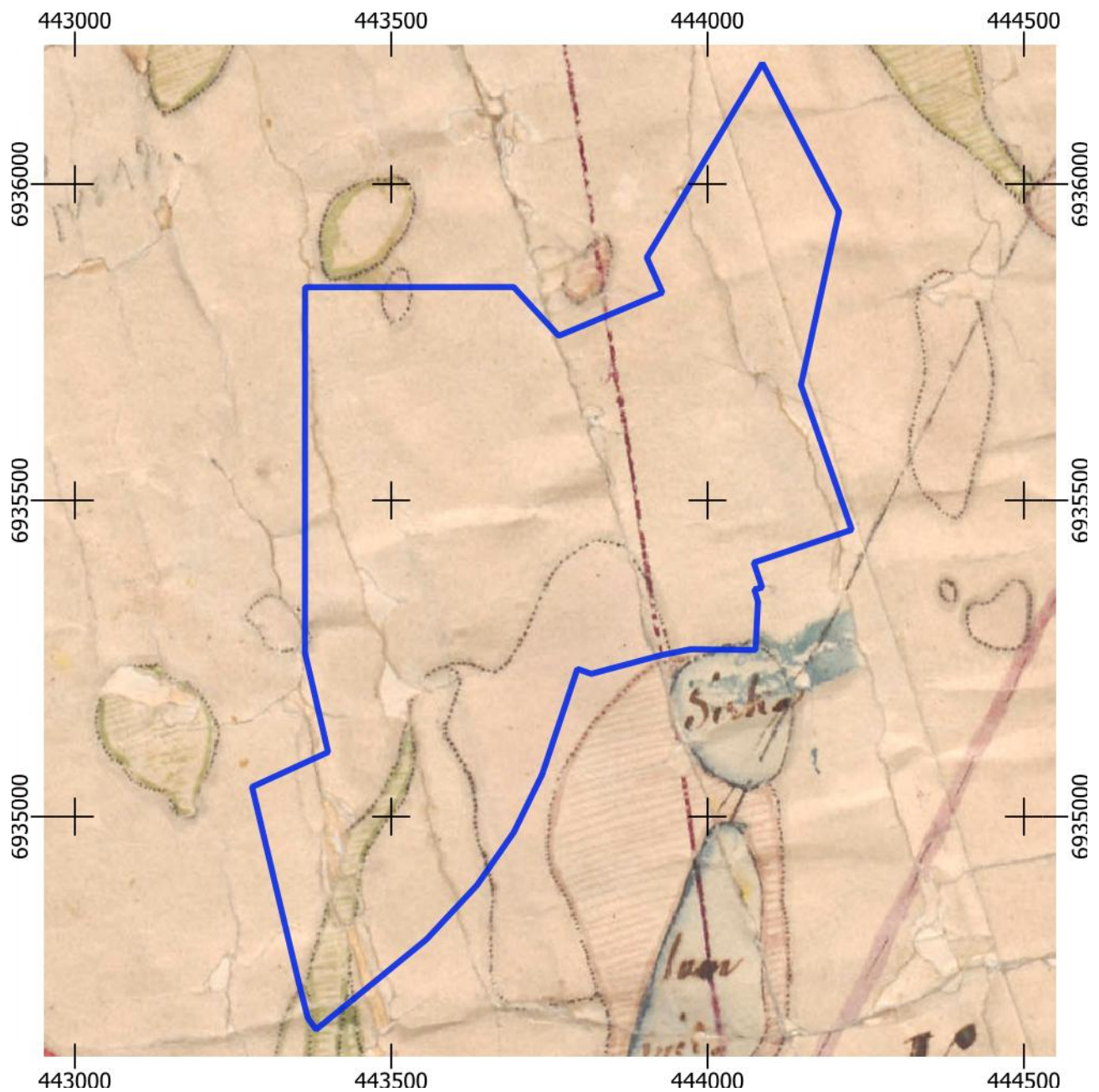
Inventoitu kaava-alue sijaitsee noin 3 km kaakkoon Suolahden keskustasta, kaava-aluetta itä-länsisuuntaisesti halkovan kantatie 69 varteen, Kantatien 69 ja yhdystien 6452 (Suolahti-Niskala, Äänekoskentie) nelihaaraliittymä länsipuolelle. Kaava-alue rajautuu pohjoisessa maa- ja metsätalous-, teollisuus-, eläinten hautausmaa- ja maa-ainestenottokäytössä oleviin kiinteistöihin, idässä, etelässä ja lännessä maa- ja metsätalousalueisiin. Alueen itäosassa on laaja hiekanottoalue.

Kaava-alueen pohjoisosa on teollisuus- ja varastorakennusten aluetta. Kaava-alueen länsiosalle sijoittuu pienialainen asuin-, liike- ja toimistorakennusten alue. Keskivaiheille sijoittuu kantatie 69 ja puistoalueita. Pienen Sirkkalammen pohjoisosaan sijoittuu vedenottamo ja uimaranta. Alueen eteläpuolella sijaitseva Pieni Sirkkalampi on luonnontilainen. Alueen korkeus vaihtelee 127 metristä merenpinnan yläpuolella korkeuteen 139 m mpy.

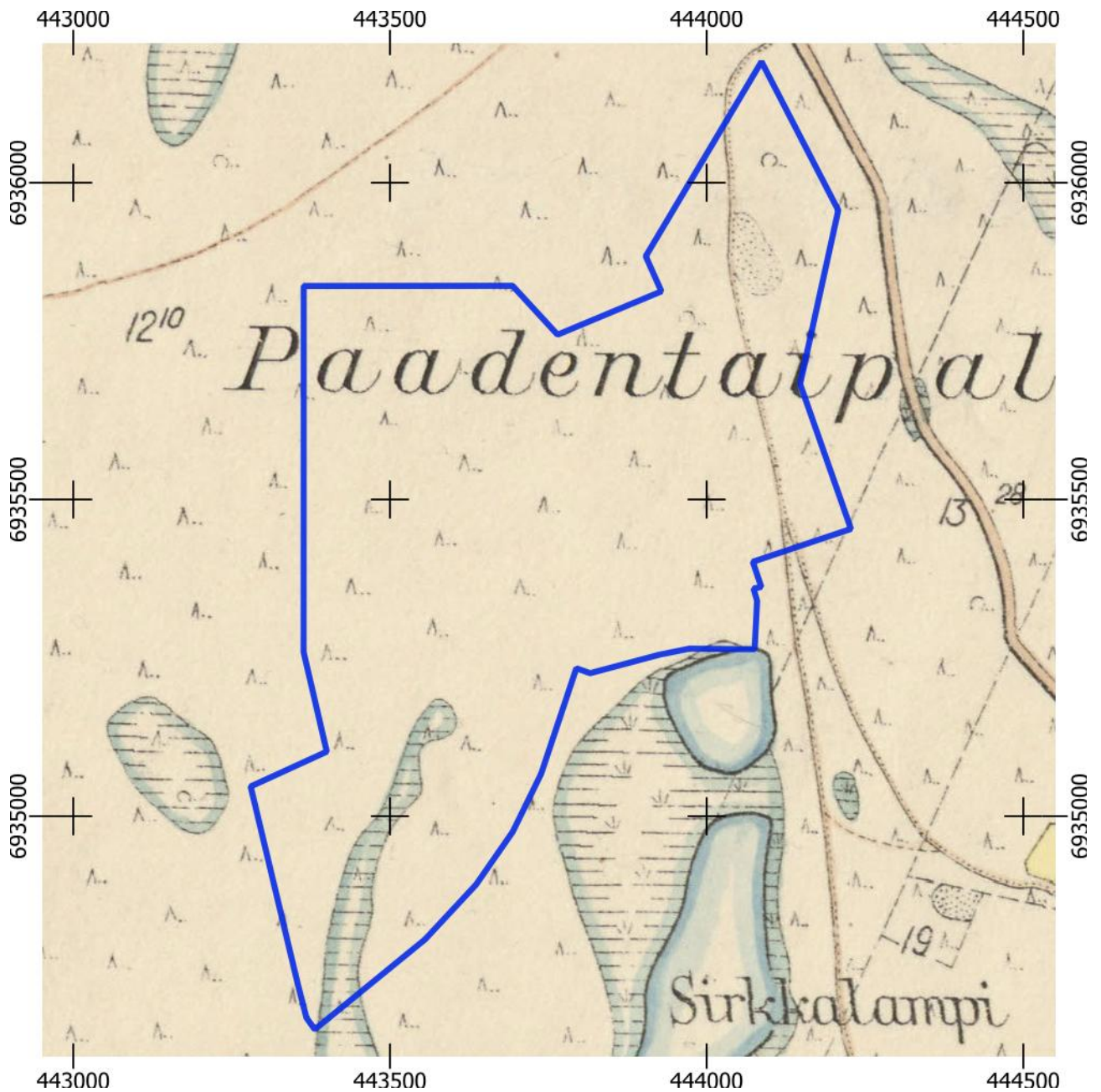
Historiallisesti alue on kuulunut Äänekosken Paadentaipaleen kylään. Suolahden kaupunki perustettiin vuonna 1932 johon alue kuului kunnan jälleen yhdistymiseen Äänekosken kanssa 2007. Historiallisten karttojen perusteella alue on ollut asumatonta metsää ja suota aina siihen saakka, kunnes vuonna 1969 Valtran tehdas rakennettiin alueelle. Tämän jälkeen alueelle on tullut runsaasti rakennuksia, tiestöä ja rautatie.

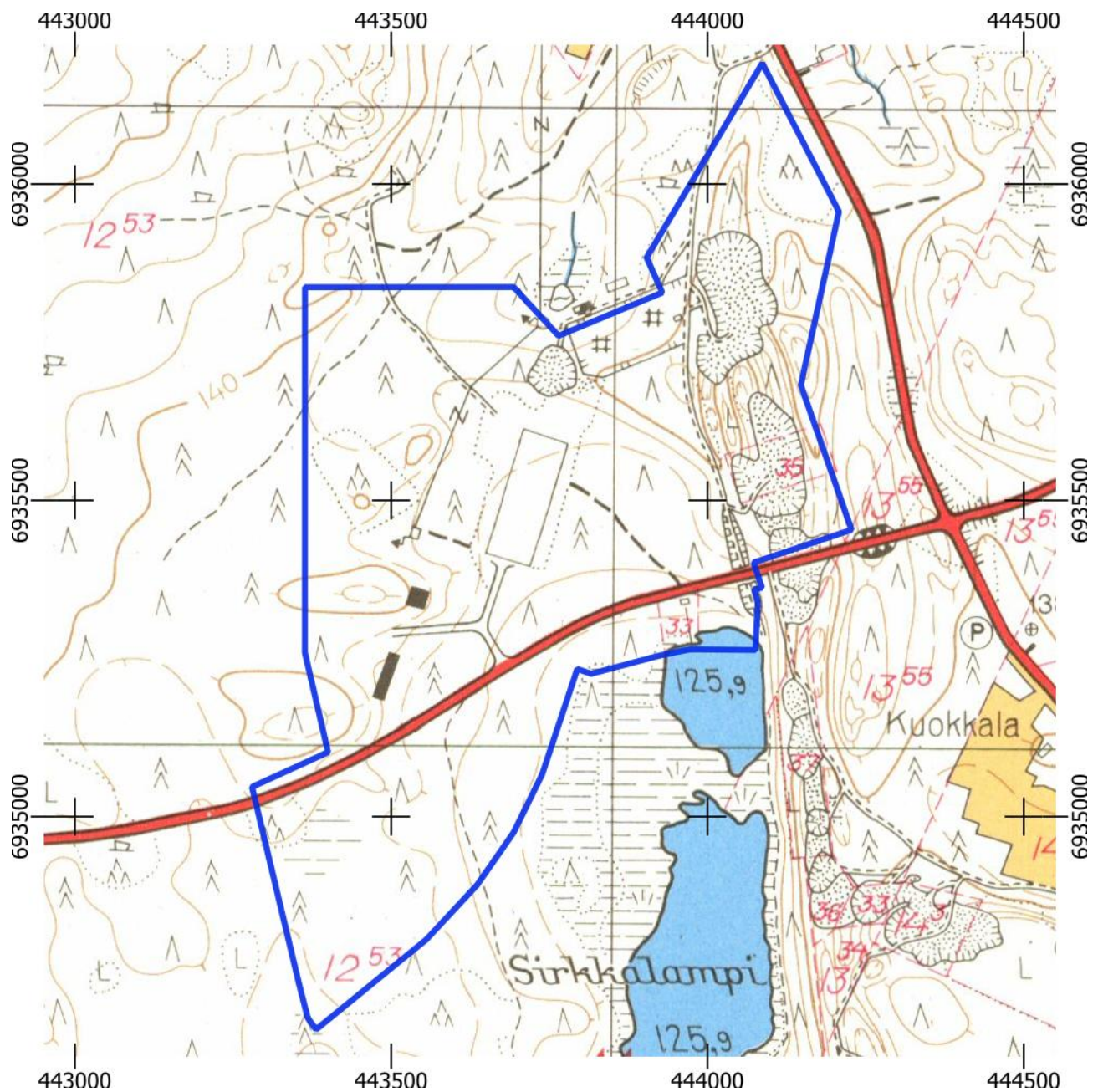
Kartta 2. Alue kuvattuna vuoden 1806 Paadentaipaleen kylän isojakokartassa.

Kartta 3. Alue vuoden 1848 pitäjänkartassa.

Kartta 4. Selvitysalue vuoden 1938 kartassa. Alue on rakentamatonta metsää.

Kartta 5. Alue vuoden 1967 peruskartassa.

Kuva 1. Alueen pohjois- ja itäosat olivat teollisuus ja varastoaluetta, osin entisessä hiekkakuopassa.

Kuva 2. Pienen Sirkkalammen rannassa on vedenottamo ja uimapaikka.

Kuva 3. Rakentamattomat pohjoisosat olivat harjumaastoa.

Kuva 4. Alueen etelä- ja lounaisosat olivat kivistä talousmetsää.

3. Arkeologinen inventointi

3.1. Esityöt

Inventointia valmisteltaessa selvitettiin alueen arkeologista potentiaalia käymällä läpi lähialueen tunnetut arkeologiset kohteet, historiallisen asutuksen kehitystä ja alueen muotoutumista jääkauden jälkeen. Hankealuetta kuvaavat historialliset kartat 1700–1900-luvuilta (isojako-, pitäjän- ja senaatinkartat sekä peruskartat) haettiin Kansallisarkiston Astia-verkkopalvelusta ja Vanhat kartat-verkkosivustolta. Kaikki kartat asemoitiin nykykartan päälle ja niistä tarkasteltiin inventointialueelle sijoittuvia mahdollisesti arkeologisesti mielenkiintoisia kohtia, kuten historiallisen ajan asutusta tai rajamerkkejä. Esitöiden aikana käytiin läpi myös Maanmittauslaitoksen 5 p laserkeilausaineisto¹ arkeologisesti mielenkiintoisten maastonmuotojen havaitsemiseksi. Lähialueen tunnettujen arkeologisten kohteiden tietoja tarkasteltiin Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta (www.kyppi.fi).

Kuva 5. Inventoinnin yhteydessä tehtiin lapionpistoja.

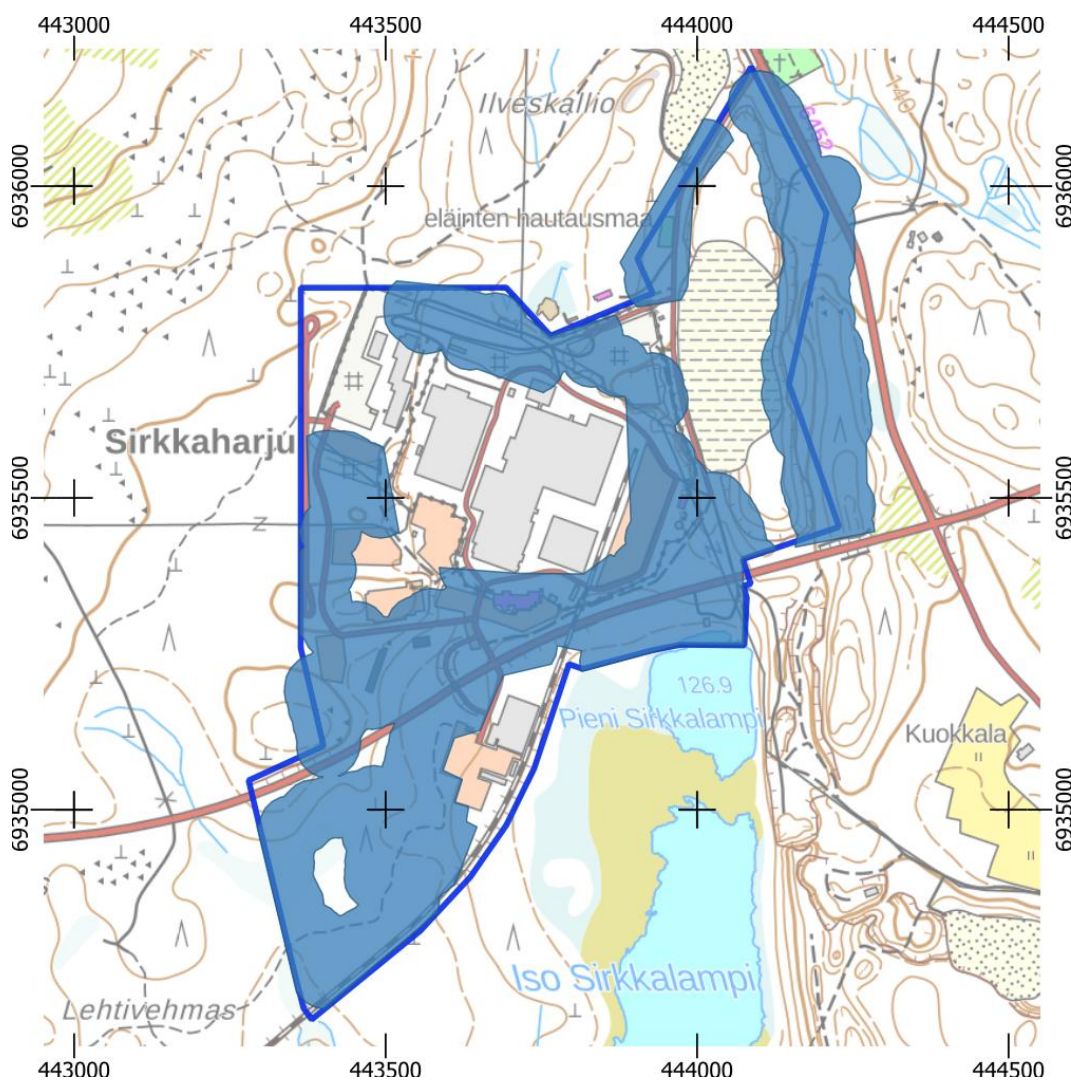
¹ käyttölisenssi MML 3561144343/05 00 00/2025

3.2. Maastotyöt ja raportointi

Kaava-alueen maastotyöt tehtiin 20.-21.5.2025. Inventointimetodina oli alueen silmämääräinen havainnointi ja pienten lapionpistojen teko. Inventoinnissa tehdyt havainnot dokumentoitiin valokuvin ja muistiinpanoin. Havaintojen sijainnit sekä kuljetut reitit tallennettiin käsiGPS-paikantimella (Garmin 66s, tarkkuus +/- 5–10 m). Inventointiraportti laadittiin allekirjoittaneiden toimesta elokuussa 2025.

3.3. Havainnot

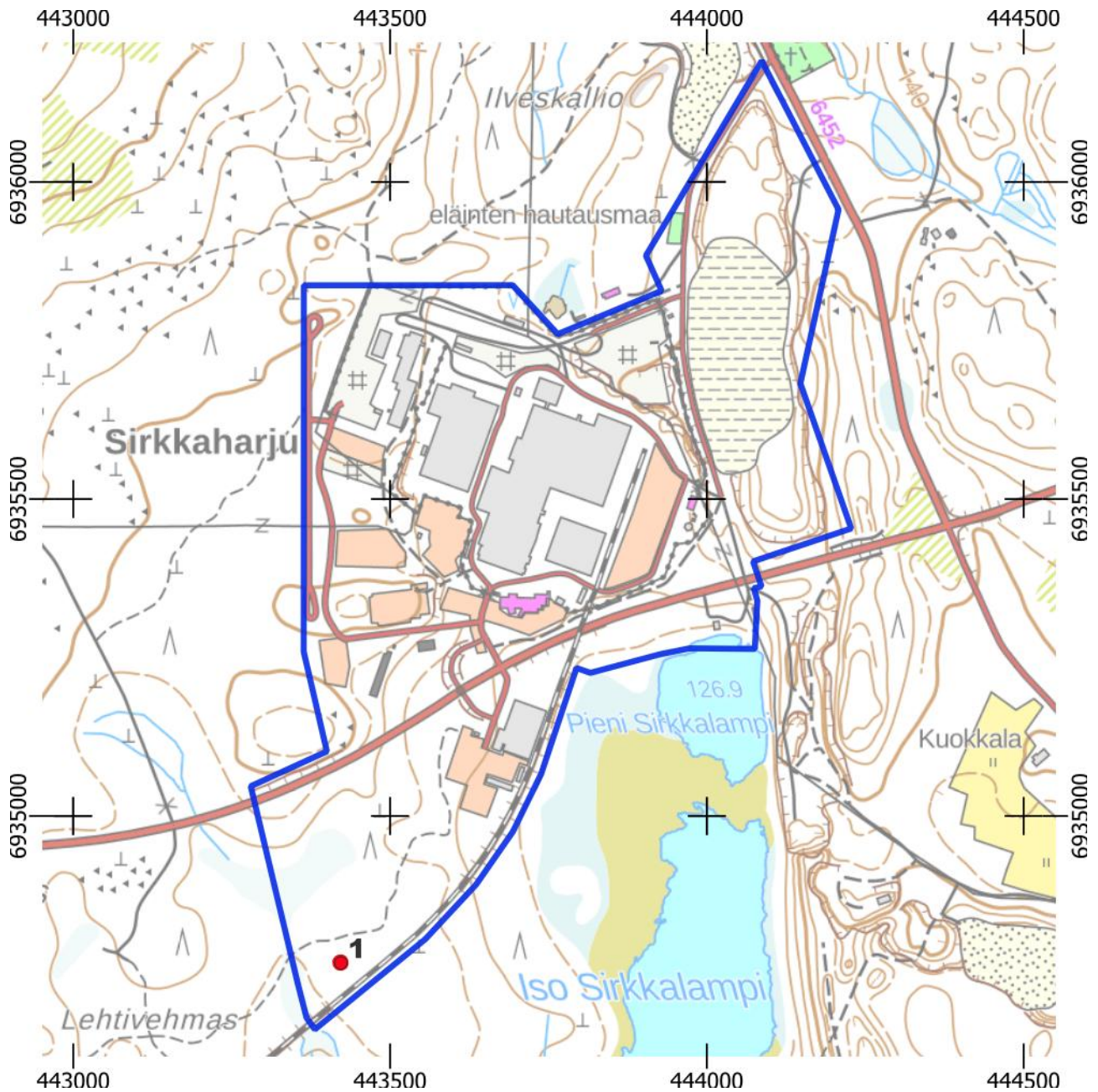
Alue tarkastettiin kahden maastopäivän aikana kokonaisuudessaan. Alueesta iso osa on aikaisemmin rakennettua teollisuusaluetta tai muutoin maankäytön voimakkaasti muokkaamaa. Ainoastaan alueen lounaisosassa ja Pienen Sirkkalammen rannassa oli talouskäytössä olevaa metsää hieman laajemmin. Ainoa arkeologisesti kiinnostava havainto tehtiin alueen lounaisosasta, jossa 5p lidar aineiston avulla paikannettiin ja maastotöiden yhteydessä tunnistettiin hiilimiilu.

Kartta 6. Maastossa tarkastetut alueet.

4. Kohteet

Kiinteät muinaisjäännökset

Kartta 7. Havaittu muinaisjäännöskohde numerolla 1. Mk 1 : 10 000.

1. Lehtivehmas

Kunta: Äänekoski
 Muinaisjäännöstunnus:
 Muinaisjäännösstatus: kiinteä muinaisjäännös
 Muinaisjäännöstyyppi: työ- ja valmistuspaikat
 Ajoitus: historiallinen aika
 Koordinaatit: N 6934768 E 443422 z 134 m mpy
 Koordinaattiselite: miilun keskipiste
 Aiemmat tutkimukset: -
 Aiemmat löydöt: -

Inventointihavainnot 2025:

Hiilimiilu sijaitsee kivisessä koivuvaltaisessa sekametsässä. Kohde erottuu matalana pyöreähkönä kumpareena, joka erottuu ympäristöstään lähinnä sitä kiertävän matalan ojan ansiosta.

Hiilimiilun halkaisija on noin 15 metriä ja sen korkeus vaihtelee 0,2 – 0,4 metrin välillä. Ympäröivän ojan leveys on noin 1 metri ja syvyys noin 0,5 metriä. Hiilimiilun keskelle johtaa ojan yli ”ajoluiska” rautatien suunnasta, eli kaakosta. Hiilimiilun lakialue on epätasainen.

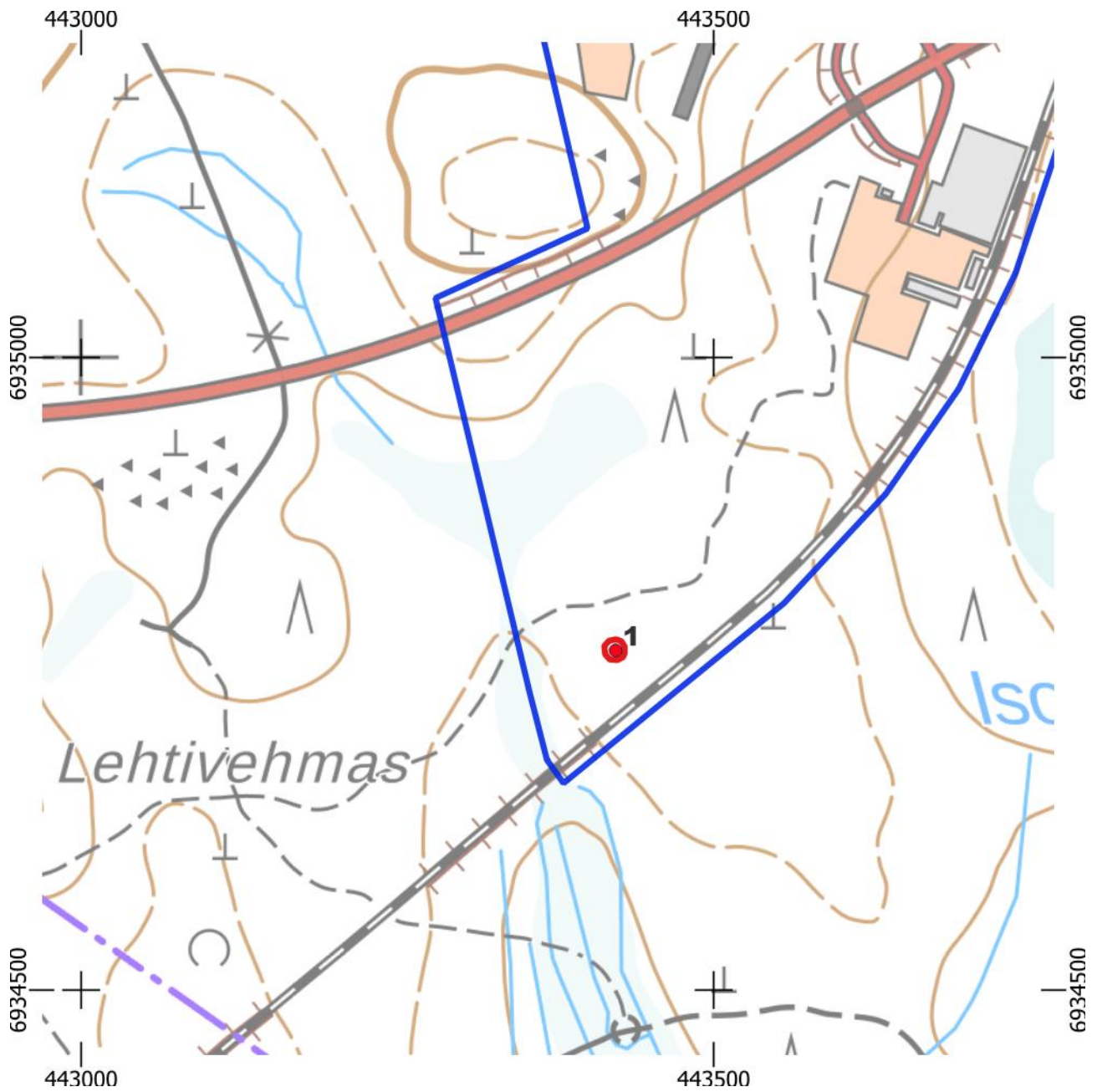
Hiilimiiluun tehtiin muutamia koekuoppia, joissa havaittiin turpeen alapuolella muutamia hiilenpaloja, noin 15 cm syvyyteen ulottuva harmaanruskean hiekan kerros, jonka alapuolella oli muutamia isoja hiilenpaloja (halkaisija noin 5 cm) hiekan seassa. Hiekan pinnassa ei havaittu huuhtoutumis- tai rikastumiskerrosta, joten kohde voi olla melko nuori.

Kuva 6. Hiilimiiluun kaivettu koekuoppa.

Kuva 7. Hiilimiilu kuvattuna koillisesta. Miilun erottuu heikosti maastossa, parhaiten kohteen tunnistaa sitä reunustavasta ojasta.

Kartta 8. Kohde 1 ”Lehtivehmas”. MK 1 : 5000.

5. Yhteenveto

Heilu Oy:n arkeologi Kalle Luoto teki alueella maastotarkastuksen Äänekosken Suolahden Sirkkaharjun asemakaavan muutos ja laajennusalueella kesällä 2025. Inventoinnissa havaittiin yksi hiilimiilu, jonka museo oli arvellut sijaitsevan paikalla lidar paikannuksen perusteella. Kohde havaittiin maastossa ja todettiin matalaksi kummuksi, jota ympäröi noin puolimetriä syvä oja. Muita arkeologisia kohteita ei havaittu.

Kalle Luoto
Heilu Oy

Lähteet

Tutkimusraportit: (https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_default.aspx)

Kartat:

Kansallisarkisto: (<https://astia.narc.fi/uusiastia/>)

- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 3221 08 Ia.* -/- Äänekoski, Suolahti (--). Tiedosto 1082191. Kansallisarkisto. Viitattu 27.2.2025. v. 1846

Maanmittauslaitos:

Kiinteistötietojärjestelmä

- 5:2- (ÄÄNEKOSKI) Separat förrättningskarta, kartadel III, storskiftesreglering, klyvning, Paatela samfällighets ägor, Paadentaipale by .1806.

Vanhat painetut kartat- latauspalvelu (<https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>)

- peruskartta 3221 08 Vatia, v. 1967

Vanhat kartat.fi- verkkosivusto: (<https://vanhatkartat.fi/#14/61.39388/24.16043>)

- pitajankartta_1938_karttalehti_322108_haapavatia_v2